

*Rahvaste
Muuseumi Arh.*

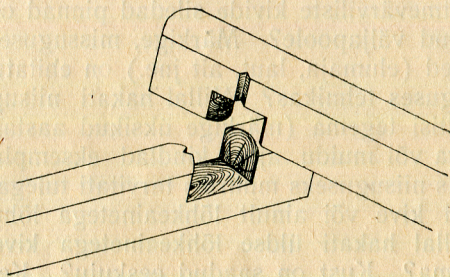
ERM. KÜSIMUSLEHT NR. 18. 1937.

Küsimusi ehitus- ja käsitööst. ja tehnikast.

1. Kas tuntakse lõhutud raudkivist ehitisi, kus mitmevärviliste kivide siledad pinnad on asetatud väljapoole? Märkige, missugused ehitised (elumaja, laut, ait jne.) on ehitatud niisuguses tehnikas? Millal hakati niisuguseid ehitisi tegema (märkige üksikud aastanumbri- või muidu ajalt kindlad eksemplarid)? Kas niisuguseks müüriks tarvitati tulega lõhutud kive või ainult lõhkeainetega lõhutuid? Millal hakati üldse lõhkeainetega kive lõhkuma? Kust on saadud eeskujud? Kes olid niisuguste ehitiste meistrid?
2. Kas tuntakse saunu, mille ahju suu ei asu mitte saunas endas, vaid selle kõrvalruumis (saunakojas, või õueköögis, kui viimane on ehitatud sauna kõrvale)? Kas niisugune ehitusviis on vana või uuema algupärane? Kui uus, siis millal ja kelle eeskujul on ahjusid hakatud niiviisi ehitama?
3. Kuidas on teie nurgas ehitatud suveköögid ehk õueköök, kas: a) üksikhoonena, või ühe katuse all b) saunaga või c) sepaajaga?
4. Eesti saartel leidub suveköökidel õlgkatuseid, mis on tehtud vitstest (rsp. peentest varbadest) punutud alusele; see punutud alus (nn. *tarjad* e. *sarjad*) pannakse otse sarikate peale ja kaetakse siis katteainega. Harilikult

on punutud pind veel seestpoolt saviga üle
löödud, et takistada sädemete tungimist õlge-
desse.

Kas tuntakse ka Teie nurgas niisugust
punutud katuse ehitust? Märkige täpselt küla
ja talu, kus niisugust katust võiks veel näha,
ja katsuge ise võimalikult täpselt kirjeldada
selle katuse ehitust! Kas tarvitatakse punutud
aluse peal õlgkatet või midagi muud (turvas,

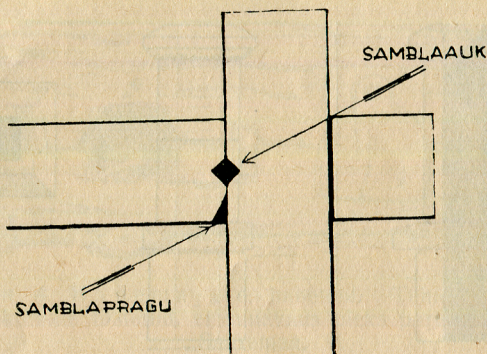
Joon. 1. Majanurk, millesse on lõigatud samblaauk.
Pealmise nurga kaela küljel on näha vagu, millele
vastab samasugune alumise nurga õnara eespoolse külje
sees (jääb palgi varju — näha ainult kolmnurkne lõige
õnara serval).

savi jne.)? Kui neid katuseid leidub, kas need
on siis vana või uuema algupäraga? Kust ja
millal tarvitusele tulnud? Mis hoonetel tar-
vitatakse?

5. Kas tarvitatakse vitstest (varbadest) punutud
lagesid — kas paljalt või saviga ülemääritult?
Mis hoonetel on tarvitatud?
6. Kas on tuntud vitstest (varbadest) punutud ja
saviga ülemääritud suitsu- (rsp. sädeme-)
kummi (kommi) lahtise tulekolde ko-

hal? Kas isegi mitte samas tehnikas ehitatud korstnaid? Kui leidub, siis andke igast üksikjuhusst hea kirjeldus, või teatage ehitise täpne asukoht? Kas on niisugune kummi ehitus vana või uuema algupäraga?

7. Kas tuntakse niisuguseid hoone nurki, kus palgi nurga sisse, kahe palgi vahele, on lõigatud nelinurkne soon ehk auk, mis maja ehitamisel külma kaitseks sammalt kõvasti täis

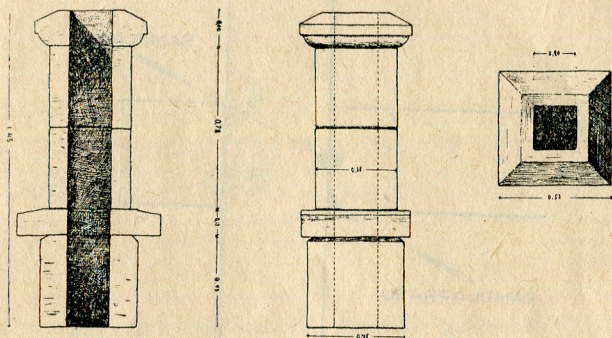
Joon. 2. Eelmine nurk kokkupandult. Nooltega on näidatud samblaauku ja samblaprao asend pealtvaates.

topiti? (Vrd. joon. 1., 2.) Kirjeldage niisuguse nurga konstruktsiooni üksikasjalisemalt, või laske lõigata mõnel ehitusmeistril mudel, mille võiks saata E. R. Muuseumile. Kuidas niisugust nurka kutsutakse? Kas see on vana algupäraga? Kas tuntakse muid lõikeid maja nurgas, millesse võis toppida sammalt?

8. Kes ehitas Teie nurgas vanasti talumajad — kas talu meespere ise või väljast kutsutud ehitusmeistrid või töölised? Kust kandi (maa) mehed olid kõige parema kuulsusega ehitus-

meistrid? Kas kutsuti neid tööle oma ümb-
rusest või otsiti ka kaugemalt? Kas on ehitus-
meistreiks olnud venelasi, või saksa käsitöö-
lisi? Teatage tuntud külaehitusmeistrite aad-
resse!

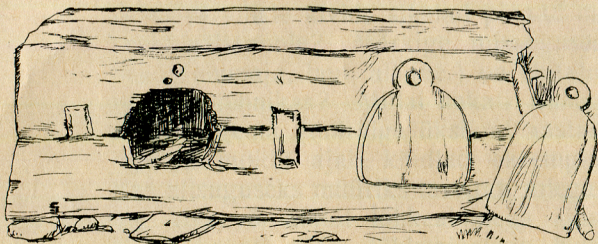
9. Kas on tarvitusel paekivijätkudest korstnaid,
millest suitsulõõr on kanalina läbi raiutud?
(Joon. 3.) Kui leidub, siis kust niisugune kors-
ten on toodud, või kes selle on teinud?

Joon. 3. Korsten paekivi jätkudest, läbiraaiutud suitsu-
kanaliga. Saaremaa.

10. Kui omal ajal piirgu põletati, siis ei lastud
tuliseid piirusüsi (*niisteid*) mitte maha
kukkuda, vaid selleks asetati piirutule alla
mingi nõu. Küsige vanematelt inimestelt, kes
piiru põletamist on ise näinud, mis nõu selleks
tarvitati ja kas see nõu on kandnud ka erilist
nime. Kas on selleks tarvitatud väikest kausi-
kujulist, puust õõnestatud, lühikese varrega
koppa; kui, — siis kuidas niisugust riista
nimetati?
11. Kas on, või on olnud tarvitusel erilisi kasti-
kujulisi hane haudumise maju? (Vrd. joon. 4.)

- Kui oli, kus neid siis hoiti (väljas räästa all, toas?), kuidas nimetati (*anemaja*, *anetool*)? Kas on see vana asi või uuemal ajal tarvitusele tulnud? Kelle kaudu tundma õpitud?
12. Kas tuntakse mõne hoone või ruumi nimetusena sõna *ratt* (ka *rätt*)? Mis hoone kandis niisugust nime?
 13. Millal tuli Teie nurgas tarvitusele esimene suur põikpuu-saag? Millal lauasaag? Kas mäleta-

Joon. 4. Hanemaja e. hanetool. Teine suuluukidest kõrvale tõstetud, et suuavaus oleks paremini näha. Saaremaa.

- takse, kust ja kelle kaudu on tulnud esimesed saed tarvitusele?
14. Kust sai rahvas omad esimesed käiad — kas tehti need mõnest kodumaal leiduvast kiviliigist (nimi?) või toodi väljast? Kui väljast, siis kust nimelt?
 15. Teatage, kus teotseb või kus on viimase paarikümne aasta jooksul teotsenud veel vikatisepi. Teatage meile kohalikkude vikatisepade nimed ja aadressid! G. R.

Vastused palutakse saata (juurdelisatud aadresslehte kasutades, ilma margita) aadressil:
Eesti Rahva Muuseum, Tartu, pk. 48.